

תל אביב: שדרות רוטשילד

מנוער ומעורבב

אדריכל מידן חפר, משרד V5 אדריכלים

// שדרות רוטשילד משתרעות לאורך קילומטר וחצי, מנה צדק עד האקדופוליס של תל אביב, הלא היא כיכר הבימה, ונדרמה כי השדרות מספרות את סיפור העבר, ההווה והעתיד של העיר. תוכנית גרס, תוכנית המתאר הראשונה של תל אביב, מיצבה את שדרות רוטשילד כחלק מציור תרבות, הממשיך עד לים בקשת ירוקה רחבה, דרך שדרות ח'ן, כיכר רבין ושדרות בן-גוריון.

"את חוויית הרחוב מעצים שילוב מרהיב של סגנונות אדריכלות: מהסגנון האקלקטי שהיה נפוץ בתחילת המאה ה-20, דרך הסגנון הבינלאומי (המכונה בטעות "באוהאוס")

של ה"עיר הלבנה" שתחילתו בשנות ה-30, ועד לסגנון מודרני של מגדלי יוקרה. מעבר לפן האסתטי, מנוער סגנונות הבנייה מייצר חתך רחוב מגוון, ויחד עם אי תנועה ירוק במרכזו גם משמר קנה מידה אנושי מקסים להליכה, רכיבה, ריצה או לישיבה בפינות מוצלות בין העצים הרבים הנטועים בשדרה.

"הודות לזאת ולעירוב שימושים מוצלח של מגורים, מרכז עסקים ובילוי, השדרות מהוות מוקד משיכה במשך 24 שעות, שבעה ימים בשבוע: אטרקציות תרבות, מיצגי רחוב מתחלפים, מחאות חברתיות, מסעדות, בתי קפה וקיוסקים שכר נתיים, סצינת חיי לילה תוססת, פעילויות ספורט, טיולים עם כלבים, מפגשים רומנטיים או אקראיים. לצד ההתרחשות הכמעט אינסופית, מתקיימות ברחוב רמות של אינטימיות, תוך כדי שמירה על תחושת האנונימיות הכללית שבעיר. כך, שדרות רוטשילד מגלמות בתוכן את הפוטנציאל הטמון במה שיש למרחב העירוני להציע לנו".

צילום: Boris-B/Shutterstock.com

צלם רחוב

שמונה אדריכלים
ומעצבים בוחרים את
הרחובות היפים בישראל

רונית הראל

רחובות: רחובות הרצל ויעקב

אישי ואנושי

מרינה רכטר רובינשטיין, משרד ReMa אדריכלים

// לפני 20 שנה, כשעליתי ממינסק ארצה, חשתי שנגדעה ממני ההיסטוריה. המבנים מהמאות ה-18, ה-19 וה-20 שליוו אותי בילדותי המחישו, גם אם לא במלים, את סיפורו של האזור דרך גירויים ויזואליים שהדגישו את השוני הארכיטקטוני והתרבותי בין אז לעכשיו. רחוב הרצל ברחובות מצליח לעורר אצלי את אותן תחושות.

"נכון, הוא לא מתהדר בארכיטקטורה קלאסית מעוררת השארה, אך דווקא הבנייה הנמוכה והפשוטה ופרופורציות הרחוב הם אלה שהופכים אותו לאישי, נגיש ואנושי. לכל אורכו הוא מצליח ליצור אלמנט חזויתי והמבנים בו, אלה שאינם משתנים, גורמים לתחושה כאילו קפא בזמן. תוואי הרחוב המוצל מאפשר להתנייד רגלית ולעוברים ושבים להתוודע לחנויות ולבתי העסק שמרביתם פועלים בו עשרות שנים. חלקם, כמו גלידריות, פאבים ובתי קפה, שבים ומתחדשים. הרחוב הוא הוכחה נוספת שהמרקם העירוני מהאסכולה הישנה ממשיך להוכיח את עצמו ולמשוך אליו קהלים מכל הסוגים והגילים. בשיפולי הרחוב מצויים גם גן המייסדים, בית יד לבנים והשוק העירוני המיתולוגי, שעבר בשנים האחרונות מתיחת פנים ועדיין שומר על צבינו האתנטי. "באחת הפניות הדרומיות מצוי רחוב יעקב, הראשון שהוקם במושבה, שנוסדה ב-1890. במשך שנים היה רחוב טיפוסי חסר אמירה, אך מאז שהעירייה החליטה לשקם את התשתיות ולטפח את המבנים – האזור שינה את פניו ואף נקרא עתה 'מתחם ראשית המושבה'. רחוב יעקב משמר ערכים היסטוריים, שפע של בתים יפים ומטופחים, מרביתם נמוכי קומה, והוא מציע מצרך נדיר במחוזותינו: שפע של צל. חלק מהבתים הוותיקים עברו שימור ושיחזור אדריכלי, ובמתחם גם נשמר פעמון עתיק שהיה קורא לאיכרים בראשית ההתיישבות לאספות, בית כנסת ותיק, בית העם שחודש גם הוא ומספר עצי איקליפטוס עתיקים בני יותר מ-100 שנה."

צילום: אייל טואג

זכרון יעקב: רחוב המייסדים

ההיסטוריה עברה פה כרגע

מעצב הפנים ניצן הורוביץ

// רחוב המייסדים, רחובה הראשי של המושבה, הוא מהמפריסמים והאהובים. שיטוט בו מפגיש אותנו עם פיסת היסטוריה וסיפורו המיוחד של המקום. הרחוב רחב ידיים, מאוורר ולאורכו משולכות שפע של אטרקציות באווירה אותנטית וכפרית שעושה חסד לתוואי ולהיסטוריה של המקום.

"המדרחוב שימש כרחוב הראשי של כפר אריסים ערבי, והוא משומר ומשוחזר היטב. הוא פרופורציונלי בממדיו ומצליח לשחזר את תקופת הזוהר בצורה אותנטית. למרות קורצרו היחסי, הוא מהווה מוקד שניתן לשהות בו שעות ארוכות – לצפות במבני האבן הנמוכים המקוריים ולבקר בגלריות, במוזיאון ובבתי הקפה.

"מבנה מעניין היסטורית ואדריכלית הוא בית הפקידות הגדול שהוסב למוזיאון העלייה הראשונה, והוכר כמבנה מורשת לאומי. זהו בניין שנבנה בשלהי המאה ה-19 במימון של הברון רוטשילד, שאירח את פקידות המושבה. באותם ימים נחשב לבניין הגדול והמפואר בארץ ובעת ביקוריהם במושבה נהגו הברון ורעייתו להתגורר בקומה העליונה במבנה.

"המבנה המקורי עבר שיפוץ משמעותי כשמעטפת המגורים נשמרה בקפדנות בעוד שחלקיו הפנימיים תוכננו ונבנו מחדש. מי שניצחו על הפרויקט המורכב היו האדריכלים שמעון שפירא ומעצב התערוכות אורי אברמסון, שיצרו אולמות מעוצבים בסגנון מודרני בשילוב מסלול הליכה דמוי מנהרת זמן.

"בקטע אחר ברחוב קיים מדרחוב המכונה דרך היין. לאורכו פרוסים מסעדות, ברים, חנויות יפות וגלריות הממוקמות בין החצרות. לצדו ממוקם בית משפחת אהרנסון, שנבנה ב-1884 ומאז 1956 משמש כמוזיאון ניל". עוד מבנה חשוב ומרכזי ברחוב הוא בית הכנסת אוהל יעקב, שנבנה על ידי הברון רוטשילד לזכר אביו, בשנת 1886."

צילום: moris kuselevitch / Alamy Stock

צילום: Nikolay Omonov

כמרכז עסקים ראשי. בצדו הערבי של הרחוב היו תחנות אוטו בוסים ומוניות, חנויות ביגוד, מסעדות ובתי קפה אשר בימיהם הטובים היו מלאים מפה לפה. בצדו הצפוני של הרחוב שכנו המשטרה הבריטית, בתי המיסיון הסקוטי ומוסדותיהם, מלונות, בנקים וחנויות. לאחר קום המדינה התבסס מעמדו של הרחוב. "אני לא יכול להתנתק מהקסם של רחוב ירושלים, רוחניות וגשמיית שמתערבבות ויוצרות חוויה מיוחדת במינה. רחוב של קולנוע צליל ושל מרפסת קולנוע אור, רחוב שבו נפגשים לפני הסרט ואחריו, מקום מפגש שכולם בו מכירים את כולם. רחוב אשר בצד אחד נותן דופן בנויה למצודה ומצד שני דופן 'מחורצת' לכיוון הר מירון.

"עד היום מלווה אותי הריח שאפף את הרחוב משלל המסעדות הטעימות בו. זהו ציר המחבר היסטוריה עשירה עם נופים גליליים עוצרי נשימה שנטמעים עמוק־עמוק בזיכרון, זכרון ילדותי."

צפת: רחוב ירושלים

זכרונות עותמאניים

גיא מילוסלבסקי, משרד מילוסלבסקי אדריכלים

// רחוב ירושלים זה הלב הפועם של העיר זה יותר ממאה שנה. לאורכו מבנים ואתרים היסטוריים, רובם מהתקופה העותמאנית והמנדט הבריטי, חלקם מתקופות מאוחרות יותר. בתקופת המנדט היה הרחוב מחולק לשניים: הצד הדרומי היה שייך לערבים והצד הצפוני היה שייך ליהודים. את הרחוב, כמו את שאר הגבולות בין הרובע היהודי לערבי, חילק לשניים גרם המדרגות 'מעלות עולי הגרדום' שבנו הבריטים בשנות ה-30 של המאה הקודמת.

"החלק המרכזי של רחוב ירושלים הוא 'המדרחוב', המשמש

תל אביב: רחוב שרעבי

המרקם הנכון

טל שפיגלמן, שותף במשרד רדמארק אדריכלים

// כשאני חושב על הרחוב היפה בישראל, עולה בי סוג של אנטז'יבור. כאדריכלים לא פעם אנו נסחפים אל התחום, הסאב־טקסט, אל המכוון והמתוכנן. אלא שבמקרים רבים דווקא אלמנטים אלה הם שמייצרים רעש תכנוני ומרחיקים את תחושת ההזדהות והחיבור.

"רחוב שרעבי, בשכונת נוה צדק שבתל אביב, הוא רחוב פנימי כחלק ממרקם שלם של סמטאות אשר מתאפיין בכלים האינטואיטיביים לחיבור אנשי בלתי אמצעי לסביבה. ריח של ים ובריוזה נעימה רוב ימות השנה, עירוב מבנים חדשים וישנים הקושרים יחדיו את סיפור הדורות. תחושה של מפי לט רגוע בתוך המון סואן הוא חלק קריטי לטעמי בתחושה הייחודית של השכונה, ורחוב שרעבי כחלק ממנה.

"קנה המידה האנושי והנעים מתבטא גם ביחס בין גובה המבנים לרוחב הסמטאות והשימוש בחומרים מקומיים במר"קם משתנה של טקסטורות וגוונים, היוצרים אווירה אורגנית. כל בית תורם לרחוב טפה ממרחב הגינה ועלוות עצים, אליו מצטרפים עצי הרחוב המגוונים הפזורים ברחובות.

"נוה צדק הצליחה לספק תחושה עשירה וייחודית לכל בית, בלי לפגוע במרקם כולו. לכל שכונה עם סיפור יש קסם ייחודי משלה, והסיפור של נוה צדק הוא אחד מסיפורי ההצלחה של תל אביב ושל המדינה. במקור זו היתה בסך הכל הרחבת דיוור של יפו, אך מבצעה היו אנשי חזון. שמות חקוקים בתודעה כגון משפחת רוקח ואהרון שלוש, לצד אנשי רוח רבים שגרו בשכונה כמו הרב קוק ושל"ע עגנון, שהספיגו את קירות הבתים בזיכרונות בעלי ערך קולקטיבי.

"למרות כרסום גדל"ני באמצע המאה הקודמת, הצליחה השכונה לשרוד והוכרזה שכונה לשימור. את שמות הידוענים של אז החליפו אמנם בעלי ההון אשר יכולים להרשות לעצמם לרכוש נכסים מבוקשים כל כך, אך יחד איתם הגיעה לשכונה רוח ההתחדשות ובתים רבים שופצו ברוח תוכנית השימור בלי להפוך נטע זר או לנקר עיניים."

צילום: עופר וקנין

צילום: שועל

חיפה: רחוב ירושלים

רחוב הבית

אדריכל רם מרש, בעלים משרד מרש אדריכלים

// בתקופת לימודי בפקולטה לאדריכלות בטכניון, בין השנים 1984 ל-1988, אשתי, אנוכי והחתולה פנינה התגוררנו בדירת גג קסומה ברחוב ירושלים 17 א' בחיפה, בבניין שהיה שייך כולו לגב' גרייצר ז"ל.

"מן הרגע ראשון אמרנו 'כאן אנחנו רוצים לגור'. קנה המידה, האדריכלות של המבנים – חלקם משנות ה-20 של המאה הקודמת וחלקם מתקופות מאוחרות יותר, חלקם מטויחים וחלקם באבן האופיינית למבנים בכרמל – הקנו תחושה של בית. הרחוב מהדירם בר שתי נקודות קצה משמעותיות: בניין הטכניון הישן המדהים ביפו, שתיכנן אלכסנדר ברוולד, ותיאטרון חיפה.

"הרחוב הנמצא בשכונת הדר הכרמל ובנוי לאורך קו גובה, על מדרון, כשהרחובות החוצים ומחברים אותו עם רחוב נורדאו מתחתיו ורחוב פבונר מעליו, משופעים מאוד. המרפסת ששירתה אותנו בדירת הגג, אשר היתה בנויה לכל רוחב הרידה, צפתה למפרץ חיפה מבעד לעצי הרקל התמירים שנשקו לה.

"בדיעבד מתברר כי מדובר באחד מהרחובות החשובים ביותר בחיפה, אשר הכיל מבנים יוקרתיים שנבנו בשנות ה-20 של המאה הקודמת – חלקם של רופאים, חלקם אישים פוליטיים כמו אבא חושי. הרחוב היווה חלק מתוכנית בניין עיר שערך ריכרד קאופמן על פי התפיסה של עיר גנים, כרחוב שיושב על קו גובה ובשני צדיו גנים (גן בנימין וגן הטכניון). תחילה הוא הכיל מספר מר' עט של מבנים מיוחדים, אך עם הזמן הצטופף, הוספו לו גם מבני ציבור ומשרדים והוא נהפך לרחוב עם עירוב שימושים אמיתי.

"הבניין שבו גרנו היה בסגנון בינלאומי. הוא היה מטויה, אך הכיל אלמנטים חזותיים קלאסיים לתקופתו, ומה שייחד אותו הוא שכל דירה בו היתה מיוחדת. התקרות היו גבוהות, החדרים גדולים ודירת הגג שלנו היתה פרוסה לנוף צפון-מערב.

"המיקום של המבנה, מרחק הליכה מהטכניון, צמוד לרחוב מסחרי הומה, קרוב לשוק, סמוך לנתיבי תחבורה ציבורית, בשילוב עם דירה מיוחדת שטופת אור, הפך את החוויה לבי-לתי נשכחת".

באר שבע: רחוב סמילנסקי

קשתות ואלכוהול

מעצבת הפנים מיטל צימבר

// רבים מחלקיה של העיר העתיקה בבאר שבע עורם מוז' נחים, אך רחוב סמילנסקי מהווה דוגמה מצוינת לפוטנ' ציאל האדיר הטמון בשחזור ושימור האזור. בתחילת שנות ה-2000 בוצעו עבודות ברחוב בשיתוף העירייה, המועצה לשימור אתרים ומשרד התיירות, שכללו שיקום והסדרה של הרחוב וחזיתות הבתים, שיקום התאורה הרחוב והמוק' דים הציבוריים. בתוך כך רוצף חלק מהרחוב באבנים, הוצבו בו ספסלים וניטעו לאורכו עצים. לאורכו ולרוחבו ממוקמים בתים עותמאניים משוחזרים עם קשתות, תקרות גבוהות וחי צרות פנימיות קסומות.

"אופיו של הרחוב נגזר משילוב מוצלח בין ארכיטקטור' זה היסטורית לסצינת תרבות תוססת של מסעדות, ברים, תיאטרון פרינג', בית להופעות קיץ ופסטיבלים, מגוון הופעות רחוב, דוכני מוזיקה ואלכוהול. העובדה שהרחוב מושך אליו גם את הסטודנטים וגם את תושבי העיר מצליח ליצור ערב אחר ערב תמונה צבעונית ומגוונת שקשה למי צוא בחלקיה השונים של העיר.

"לאורך רחוב סמילנסקי ממוקמים אתרים ומוסדות שו' נים ובהם בית העולה, גן הנשיא, הכניסה לאמפייתאטרון של מרכז הצעירים ומשרדי 'צלמנייה' – העמותה לצילום ותיעוד מורשת באר שבע. עבודת השימור הטובה באה לידי ביטוי באחד הבתים הישנים ביותר ברחוב: בית גואל דרור רי, שהיה המתיישב הראשון ברחוב המתחדש ואחד ממקומי קרית האמנים. הבית נבנה ב-1914 ושלוש שנים לאחר מכן השתכנו בו חיילים אוסטרים שהשתתפו בקרבות כיבוש העיר. ב-1949 נבנה בחצר הבית מגדל מים, שניצב בו עד היום".

צילום: אליהו הרשקוביץ

צילום: גוגל סטריט ויז

סחר, מרכז תיירות ומבני ציבור. מבין הבתים הפשוטים ניתן למצוא ברחוב את בתי הפטיו 'המסורתיים' של אילת, וגם את הבתים הוותיקים שנבנו בשנות ה-70 והמכונים בפי האילתים 'בתי הגבס'.

"מרבית מבני הציבור החשובים בעיר שוכנים ברחוב זה לצד זה: בית המשפט, קונסרבטוריון למוזיקה, בית הספר התיכון גור לדווטר ובית החולים יוספטל. הרחוב, שהלך והתארך ככל שהי תפתחה העיר וככל שהתפתחו תלומותיי, הוא רחוב של חיבורים, וזה מה שנדרש לנו בארץ השמש הזו. חיבור בין בילוי לתיירות, בין הציבורי לפרטי, בין שכונות ותיקות לשכונות חדשות באזור ה'שחמון', ובין זריחות מסנוורות בירידה לשקיעות בעלייה.

"ברחוב יותם זכיתי לתכנן את 'מרכז יום לקשיש' לרווחת תושבי העיר הוותיקים. המבנה בן קומה אחת ובנוי בסגנון מר' ברי עם שני אגפים סביב לחצר פנימית. כיום מתוכנן להמשיך פרויקט זה ברחוב ולבנות מבנה לדיור מוגן".

אילת: רחוב יותם

החיים עצמם

יואב אומן, משרד טיטוראומן אדריכלים

// בדרך כלל עוברים ברחוב יותם מאזורי הבילוי לשכונות המגורים, אך אני גמעתי אותו אין ספור פעמים ברגל, באופניים, ברכב ובדמיוני. שרידי הרגליים שלי מוקירים תודה לעלייה ברגל בתום יום לימודים בבית הספר. כחניך במועדון השיט, אני זוכר את החורפים שהייתי עולה על אופניי מוקדם בבוקר שבת וטס את כל הירידה, הלא היא דרך יותם, ומגיע במהירות אל הים ללא תחושה באצבעות הידיים הקפואות. "מבחינה אדריכלית, הרחוב משלב את כל מרכיבי החיים. לאורכו ניתן למצוא בנייני מגורים פשוטים, אזורי בילוי ומי